

SESTRINSTVO - ESENCIJALNA PROFESIJA U OBEZBEĐIVANJU UNIVERZALNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

NURSING – AN ESSENTIAL PROFESSION IN PROVIDING UNIVERSAL HEALTH COVERAGE

Sanja Šumonja

Departman za biomedicinske nauke, Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača i trenera u Subotici

UNIVERZALNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Univerzalna zdravstvena zaštita podrazumeva jednaku mogućnost ostvarivanja kvalitetnih zdravstvenih usluga bez finansijskih poteškoća za sve ljude [1]. Ujedinjene nacije su 2015. godine usvojile agendu "Održivi razvoj do 2030. godine", koja sadrži 17 ključnih ciljeva za čovečanstvo i planetu [2]. Cilj 3 odnosi se na postizanje dobrog zdravlja i blagostanja za sve, kroz obezbeđivanje univerzalne zdravstvene zaštite. Države potpisnice navedene agende obavezale su se da će do 2030. godine pokušati da ostvare univerzalnu zdravstvenu zaštitu obezbeđivanjem pristupa kvalitetnim, osnovnim zdravstvenim uslugama, bezbednim, efikasnim i pristupačnim lekovima i vakcinama za celokupno stanovništvo [2]. Ključ za postizanje univerzalne zdravstvene zaštite je orijentacija ka primarnoj zdravstvenoj zaštiti, prevenciji bolesti i promociji zdravlja.

SESTRINSKA PROFESIJA U OBEZBEĐIVANJU UNIVERZALNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Sestrinstvo je esencijalna profesija u obezbeđivanju mnogih ciljeva agende održivog razvoja i univerzalne zdravstvene zaštite. Medicinske sestre pružaju usluge pojedincima, porodicama, zajednicama, bolesnim i zdravim, u svim fazama života i različitim okruženjima [3]. Sestrinstvo se bavi istraživačkim i obrazovnim radom, učestvuje u upravljanju zdravstvenim sistemima i zalaganju za bezbednu životnu sredinu [3]. Sagledavajući navedene uloge, jasno je da sestrinstvo ima kapacitet da značajno doprinese postizanju univerzalne zdravstvene zaštite. Proširivanje delokruga rada medicinskih sestara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i prevenciji, jedan je od ključnih ciljeva Globalne strategije za razvoj ljudskih resursa u zdravstvu [4]. Laurant i sar. su u okviru preglednog istraživanja, utvrdili da medicinske sestre odgovarajućeg nivoa obrazovanja mogu da pruže jednake ili kvalitetnije zdravstvene usluge u odnosu na lekare u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i ostvare iste ili povoljnije ishode lečenja, veće zadovoljstvo i vraćanje pacijenata na kontrolne preglede [5].

KAKO OJAČATI ULOGU MEDICINSKIH SESTARA U OBEZBEĐIVANJU UNIVERZALNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE?

LITERATURA

1. World Health Organization. *Universal Health Coverage* [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2021 [cited 10th April 2022]. Available from: [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/universal-health-coverage-\(uhc\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/universal-health-coverage-(uhc))
2. United Nations. *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development A/RES/70/1*. New York: United Nations; 2015.
3. International Council of Nursing. *Nursing definitions* [Internet]. Geneva: International Council of Nursing; 2002 [cited 10th April 2022]. Available from: <https://www.icn.ch/nursing-policy/nursing-definitions>

Jedna od prepreka ostvarivanju univerzalne zdravstvene zaštite je nedostatak i neadekvatna raspodela zdravstvenih radnika [1]. Globalna radna snaga medicinskih sestara, koje čine 59% radne snage u sistemu zdravstvene zaštite, nije dovoljna da obezbedi ciljeve agende održivog razvoja i univerzalnu zdravstvenu zaštitu [6]. Oko 80% radne snage medicinskih sestara nalazi se u zemljama koje obuhvataju polovinu svetske populacije. Svetska zdravstvena organizacija (SZO) procenjuje da je za nadoknadu globalnog nedostatka medicinskih sestara do 2030. godine potrebno povećati broj diplomiranih studenata za 8% godišnje, uz povećanje kapaciteta za njihovo zapošljavanje [6].

Izveštaj SZO o globalnom stanju sestrinske profesije ukazuje na značajne aspekte profesije koje je potrebno jačati, kako bi se obezbedila univerzalna zdravstvena zaštita:

- ulaganje i masovnije obrazovanje medicinskih sestara u odgovoru na nove promene društvenih, ekonomskih i političkih odnosa koji utiču na zdravlje populacije,
- obezbeđivanje najmanje šest miliona novih medicinskih sestara, posebno u nerazvijenim i zemljama u razvoju, do 2030. godine i ravnomerna distribucija radne snage,
- jačanje liderstva u sestrinstvu kako bi se obezbedilo učešće medicinskih sestara u donošenju odluka, zakonskih normi i drugih regulativa važnih za funkcionisanje zdravstvenog i socijalnog sektora [6].

Pored navedenih, Globalna strategija za razvoj ljudskih resursa u zdravstvu naglašava da su ključni ciljevi u sestrinskoj profesiji kontrola migracija medicinskih sestara i podsticanje zapošljavanja u manjim naseljima, unapređenje kvaliteta obrazovanja, uključivanje medicinskih sestara u donošenje odluka i upravljanje radnom snagom medicinskih sestara kroz praćenje tržišta rada [4].

ZAKLJUČAK

U cilju ostvarivanja doprinosa sestrinske profesije postizanju univerzalne zdravstvene zaštite potrebno je racionalno i plansko upravljanje radnom snagom medicinskih sestara, preispitivanje uloge medicinskih sestara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, uključivanje medicinskih sestara u donošenje odluka i upravljanje sistemom zdravstvene zaštite. Kao preduslov svemu navedenom, neophodno je uskladiti sistem obrazovanja medicinskih sestara sa novim zdravstvenim, društvenim i ekonomskim izazovima.

4. World Health Organization. *Global strategy on human resources for health: Workforce 2030*. Geneva: World Health Organization; 2016.
5. Laurant M, van der Biezen M, Wijers N, Watananirun K, Kontopantelis E, van Vught AJAH. *Nurses as substitutes for doctors in primary care (Review)*. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2018;7:CD001271. DOI: 10.1002/14651858.CD001271.pub3.
6. World Health Organization: *State of World's Nursing: investing in education, jobs and leadership*. Geneva: World Health Organization; 2020.